

ALLAH VE RASÛLÜNÜN SEVGİSİ*

Eüzü bi'llâhi mine'ş-şeytâni'r-racîm.

Bi'smi'llâhi'r-rahmâni'r-rahîm.

El-hamdü li'llâhi rabbi'l-âlemîn... Ve's-salâtü ve's-selâmü alâ hayra halkihî seyyidinâ ve senedinâ muhammedin ve âlihî ve sahibihî ecmaîn... Ve men tebiahû bi-ihsânin ilâ yevmi'd-dîn...

Emmâ ba'dü, fa'lemû eyyühe'l-ihvân! Feinne efdale'l-hadîsi kitâbu'llâh... Ve efdale'l-hedyi hedyü seyyidinâ muhammedin salla'llâhu aleyhi ve sellem...

Ve şerre'l-umûri muhdesâtühâ... Ve külle muhdesetin bid'ah... Ve külle bid'atin dalâleh... Ve külle dalâletin ve sâhibehâ fi'n-nâr... Ve bi's-senedi'l-muttasılı ile'n-nebiyyi salla'llâhu aleyhi ve selleme ennehû kâl:

*مَنْ سَرَّهُ أَنْ يُحِبَّ اللَّهَ وَرَسُولَهُ، وَيُحِبَّهُ اللَّهُ
وَرَسُولَهُ، فَلْيَصْدُقْ فِي حَدِيثِهِ إِذَا حَدَّثَ، وَلْيُؤَدِّ
أَمَانَتَهُ إِذَا ائْتُمِنَ، وَلْيُحْسِنْ جِوَارَ مَنْ جَاوَرَهُ*

(هـب. عن عبد الرحمن بن أبي قراد)

RE. 424/1 (*Men serrahû en yuhibba'llâhe ve rasûlehû, ve yuhibbuhu'llâhu ve rasûlühû, felyasduk fî hadîsihî izâ haddese, velyüeddi emânetehû ize'tümine, velyuhsin civâra men câverahû.*)

* Bu konuşma; Merhum Dr. Metin Erkaya tarafından, titizlikle çalışılarak metne dönüştürülmüştür. Mekanı Cennet olsun.

Sadaka rasûlü'llâh, fî mâ kâl, ev kemâ kâl.

Çok ve aziz ve muhterem kardeşlerim!

Allah-u Teâlâ Hazretleri'nin selâmı, rahmeti, bereketi, lütfu, ikramı, ihsânı üzerinize olsun... Peygamberimiz Muhammed-i Mustafâ SAS Hazretleri'nin mübarek hadîs-i şerîflerinden, hocalarımızın hocası Gümüşhânevî Ahmed Ziyâeddin Efendi hazretlerinin cem ve telif eylemiş olduğu *Râmûzü'l-Ehâdîs* isimli hadis kitabından, âdetimiz olduğu üzere bir miktar okunacak.

Bu hadîs-i şerîflerin okunmasına başlamadan önce, evvelen ve hasseten Peygamber Efendimiz Muhammed-i Mustafâ SAS Hazretleri'nin ruh-i pâki için ve onun cümle âlinin, ashabının, etbâının, ahbabının ruhları için; sâir enbiyâ ve mürselînin ve evliyâullahın ruhları için, hasseten bu beldede medfun bulunan sahabe-i kirâmın, evliyâullahın ruhları için;

Okuduğumuz kitabı yazmış olan Hocamız'ın hocası Gümüşhaneli Ahmed Ziyaeddin Efendi Hazretleri'nin ruhu için, bu hadîs-i şerîflerin bize kadar gelmesine emek sarf etmiş olan bütün hadis alimlerinin, râvilerin, ulemanın, meşâyihin ruhları için;

Şu beldeleri Allah Allah diye diye, canını ortaya koyup Allah rızasını kazanmak için buralara gelmiş ve buraları fethetmiş olan fatihlerin, şehidlerin, gazilerin, mücahid askerlerin ruhları için; bütün ashâb-ı hayrât ve hasenâtın ruhlarıyla birlikte bilhassa içinde şu ibadeti yaptığımız İskenderpaşa Camisi'ni bina etmiş

olan İskender Paşa'nın ruhu için ve bu caminin bu güne kadar gelmesine, bu güzel halde ayakta durmasına az veya çok yardım etmiş olan cümle kardeşlerimizin, müslüman geçmişlerimizin ruhları için;

Uzaktan ve yakından bu hadisleri dinlemek üzere şu meclise toplanmış bulunan siz kardeşlerimizin âhirete göçmüş olan bütün sevdiklerinin, yakınlarının ruhları için, yaşayan biz müslümanların da Allah-u Teâlâ Hazretleri'nin emrine, rızasına, Kur'an'ın ahkâmına uygun ömür sürüp huzur-ı âlîsine sevdiği, razı olduğu bir kul olarak varmamıza vesile olması için, buyurun bir Fâtîha, üç İhlâs-ı şerif okuyalım, öyle başlayalım:

.....

a. Allah ve Rasûlü'nün Sevgisinin Şartları

Peygamber SAS Hazretleri abdest almış, abdest aldıktan sonra ashâb-ı kirâm o abdest suyuna mesh etmeye, onu kapışmaya toplaşmışlar. Efendimiz:

“—Niye böyle yapıyorsunuz? Hangi sebep sizi bunu yapmaya yöneltti?” diye sormuş.

“—Allah'ın ve Rasûlullah'ın muhabbeti yâ Rasûlallah!” demişler. “Allah'ı sevdiğimizden; sen onun elçisisin peygamberisin, seni sevdiğimizden.” demişler.

Bunun üzerine Peygamber SAS Efendimiz:

“—Kim Allah'ın ve Rasûlü'nün kendisini sevmesini istiyorsa, şunları şunları şunları yapsın!” diye o zaman bu hadîs-i şerîfi buyurmuş.

Rasûlüllah Efendimiz tıraş olurdu, kıllarını yere düşürmezlerdi. Bir hatıra olsun, bir bereket olsun diye kapışırıldardı, toplarlardı. Abdest aldığı suyu ziyan etmezlerdi. Abdest alıyorsa, sularını hemen kapışırıldardı, yüzlerine sürerlerdi.

Senelerin birinde Medine-i Münevvere'de bulunuyoruz. Yağmur yağdı, rahmet... Oluktan, Kubbe-i Hadra'nın olduğu yerden yağmur geliyor. Peygamber Efendimiz'in türbesinin üstünde yeşil kubbe var, oradan avluya yağmur geliyor, oluktan su akıyor. Hani güvercinlere bir avuç darı, mısır saçıverirsin de onu kapacağız yiyeceğiz diye hepsi üst üste üşüşür ya, tıpkı onun gibi o Pakistanlı, Hindistanlı, Türkistanlı, ne kadar müslüman varsa, o suyun altında öyle kaynaşıyorlar.

“—Peygamber Efendimiz'in türbesinin tozundan, yukarıdaki oluktan gelen o sudan biz de biraz ıslanalım!” diye muhabbetten sevgiden bir cümbüş içindeler.

Hani Leylâ ile Mecnun'un hikâyesi meşhur ya, Mecnun şöyle diyor:

أَمْرٌ عَلَى الدِّيَارِ دِيَارِ لَيْلَى
أُقْبِلُ ذَا الْجِدَارِ وَذَا الْجِدَارَا
وَمَا حُبُّ الدِّيَارِ شَغَفٌ نَقَلْبِي
وَلَكِنْ حُبُّ مَنْ سَكَنَ الدِّيَارَا

Emurru ale'd-diyâri diyâri leylâ
Ukabbilü ze'l-cidâri ve ze'l-cidârâ
Ve mâ hubbü'd-diyâri şegafne kalbî
Ve lâkin hubbü men sekene'd-diyârâ.

(*Emurru ale'd-diyâri diyâri leylâ*) “Leylâ'nın bir ara oturup da göçtüğü o çadırlarının olduğu yerlerden ben de geçiyorum. (*Ukabbilu ze'l-cidâre ve ze'l-cidârâ*) Bir bu duvarı öpüyorum, bir o duvarı öpüyorum.”

Çadırlar bozulmuş sadece duvarlar kalmış, artık oradan göçmüşler, otlar sararmış başka tarafa göçmüşler. Göçebeler ya... Ama bir o duvarı öpüyor, bir bu duvarı öpüyor.

Neden? (*Ve mâ hubbü'd-diyâri şegafne kalbî*) “Duvarların, kerpiçlerin sevgisi kalbimi doldurmuş değil. (*Ve lâkin hubbu men sekene'd-diyârâ*) O diyarlarda bir ara oturmuş kimsenin sevgisi kalbimi doldurmuş da ondan öpüyorum.”

O muhabbet insana öyle hoş şeyler yaptırır.

Ashabı, Rasûlullah'ın suyunu, abdest suyunun damlalarını böyle kapışınca Peygamber Efendimiz bunları buyurmuş. Bakalım ne buyurmuş? Can kulağıyla dinleyelim:¹

---

¹ Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.II, s.201, no:1533; İbn-i Esir, *Üsdü'l-Gâbe*, c.I, s.713; İbn-i Hacer, *el-İsâbe*, c.IV, s.353, no:5189; Abdurrahman ibn-i Ebî Kurâd RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.XV, s.1291, no:43373; *Câmiü'l-Ehâdis*, c.XX, s.382, no:22409.

مَنْ سَرَّهُ أَنْ يُحِبَّ اللَّهَ وَرَسُولَهُ، وَيُحِبَّهُ اللَّهُ
وَرَسُولَهُ، فَلْيَصْدُقْ فِي حَدِيثِهِ إِذَا حَدَّثَ، وَلْيُؤَدِّ
أَمَانَتَهُ إِذَا ائْتُمِنَ، وَلْيُحْسِنْ جِوَارَ مَنْ جَاوَرَهُ

(هـب. عن عبد الرحمن بن أبي قراد)

RE. 424/1 (*Men serrahû en yuhibba'llàhe ve rasûlehû, ve yuhibbuhu'llàhu ve rasûlühû, felyasduk fî hadîsîhî izâ haddese, velyüeddi emânetehû ize'tümine, velyuhsin civâra men câverahû.*)

(*Men serrahû en yuhibba'llàhe ve rasûlehû*)
“Kendisinde aşkullah, muhabbetullah ve muhabbet-i Rasûlüllah olması kimi sevindirecekse, memnun edecekse... (*Ve yuhibbuhu'llàhu ve rasûlühû*) Ve Allah'ın ve Rasûlünün kendisini sevmesi kimi sevindirirse...”

Hepimizi sevindirir, canımızı veririz; Allah bizi sevsin, Rasûlullah bizi sevsin... Dedelerimiz niye şehid oldu, niye buralara geldi?

“—Allah sevsin!” diye.

“—Cihad çok sevaplı bir iş!” diye.

Ondan geldiler buralara. Kim istemez, kim böyle bir şeyi talep etmez? Hepimiz talep ederiz.

O halde ne yapacağız?

1. (*Felyesduk fî hadîsîhî izâ haddese*) “O zaman konuştuğunda doğru konuşsun, sadakatli konuşsun; eğri büğrü söylemesin, yalan yanlış söylemesin!”

Kapı çalınıyor.

“–İçeride mi?”

“–Yok!”

Öyle şey olur mu ya, içeride.

“–Biraz borca ihtiyacım var, verir misin?”

“–Yanımda para yok.”

Aç cebini, cüzdanı dolu. Yalan söyleme!

“Veremeyeceğim.” de, “İhtiyacım var.” de.

“Başka bir şeyler düşünüyorum, kusura bakma kardeşim.” de. Yok deme!

Allah ve Rasûlullah'ın kendisini sevmesini isteyen kimse ne yapacak? Konuştuğu zaman doğru konuşacak, bir. Yapmaya çalışalım, dikkat edelim, sözümüz yalan yanlış olmasın, eğri olmasın. Şakamız bile yanlış olmasın.

Peygamber Efendimiz latife yapmıştır. Bir kere akrabasından ihtiyar bir hatuna dedi ki;

“–Senin gözünde beyazlık var.”

Telaşlandı kadıncağız. Telaşlanınca güldü Peygamber Efendimiz:

“–Mübarek, herkesin gözünde beyazlık var. Bir beyaz tarafı bir siyah tarafı var ya” dedi.

Gönlü hoş olsun diye ona latife etti. Şakasından bile yanlış söz söylemedi, yine doğru. İşin doğrusu o.

2. (Ve'l-yueddi emânetehû ize'tümüne)

“Kendisine bir şey emanet verildiği zaman emaneti iade etsin. Geri versin, üstüne yatmasın!”

“—Yok sen bana öyle bir şey vermedin, ne zaman vermiştin, haberim yok!”

“—Öyle şey olur mu, verdim ya...”

Senet yok sepet yok, inkâr ediyor. Allah görmüyor mu?

Allah görüyor ama imanı yok, öbür taraf zayıf. Dünyanın birazcık parasına puluna, birazcık maddî imkânına kardeşini satıyor.

3. (*Ve'l-yuhsin civâre men câverahû*) “Etrafında kendisine komşuluk eden kimler varsa, onlarla komşuluğunu güzel yapsın.”

Bu ne demek? Oturduğu evin etrafında ev komşuları olur. Kendisiyle düşüp kalkıp günlerini beraber geçirdiği arkadaşları, ihvanı, dostları olabilir. Beraber buldukları, beraber vakit geçirdikleri kimseler hangi şahıslarsa, onların hepsine karşı güzel muamele etsin.

Biz burada bir topluluğuz, ihvanız, evimizde etrafımızda komşularımız var, işyerimizde komşularımız var. Beşerî münasebetlerimiz olan, alışverişimiz, merhabamız olan kimselere komşuluğumuzu güzel yapacağız, haklarını çiğnemeyeceğiz.

Ankara’da bir komşu var, iyi bir insan, iyi bir müslüman maşaallah. Birisi yanındaki evi satın almış. Adamcağızın evinin tarafına doğru duvarı yükseltmiş, manzarasını kapatmış, evini karartmış, otomobiline garaj yapmış. Koskocaman yedi yüz metrekare bahçen var, yolunu yap, garajı arka tarafa yap. Kapıdan içeriye girsin, arka tarafta olsun. Bu tarafa

yapınca geri taraftaki evi gölgeledin. Öteki eve güneş gelmiyor, bahçesi mahrum kaldı. Boynunu büküyor:

“—Rızam yok ama böyle yaptı, âhirette ben de hakkımı alacağım.” diyor.

Bu dünyada bir şey diyemiyor, adam garaj yapmış. Hem de küçük yapsa neyse, komşunun tarafındaki duvarı yüksek yapmış, meyli bu tarafa doğru vermiş. E haydi bakalım erkeksen bu taraftaki duvarını yüksek yapsaydın, camının önü kapansaydı. Kendi menfaatine bakıyor, öbür tarafa aldırıyor. Olmadı, komşuluk iyi olmadı!

Hatta soracaktı:

“—Komşum, nasıl istersin, buraya yapmak istiyorum uygun değilse başka bir yere yapayım?” filan diyecekti.

Evinin altında bile yer var, biliyorum geniş yer, bahçeli ev, dört tarafı açık. Bula bula o komşunun tarafını bulup da onun gönlünü karartacak şey mi yaptın? Yapıyor insanlar.

Komşuluğu güzel yapacak. Cefasına tahammül edecek, kendisi cefa etmeyecek.

“—Arada gürültü olur ne yapalım?”

Misafir gelir; misafirin üç tane arslan gibi haşarı çocuğu olur, haşarı çocuk akıldan yerinde duramaz. Çok akıllı, hop oraya zıplar hop buraya gider, annesi babası üzülür “Dur evladım, yapma!” der, misafirlikte bir şey de diyemez, çocuk atlar zıplar. Aşağıdan süpürgenin ters tarafıyla, sopasından güm güm. güm güm yukarıya vurur. Tabi ev sahibi kıpkırmızı olur, üzülür.

“—Neden?”

Birazcık sabret. Halden anla işte; bir misafir geldi, iki saat sonra gidecek. Biraz da sabırlı olmak lazım.

“—Niye sabırlı olayım?” Duymadın mı?

إِنَّ اللَّهَ مَعَ الصَّابِرِينَ

(البقرة: ١٥٣)

(*Inna'llàhe mea's-sàbirîn*) “Muhakkak ki Allah sabredenlerle beraberdir, sabredenin yanındadır.” (Bakara, 2/153)

O beraberliği istemez misin? “Allah sabredenlerle beraberdir.” Duymadın mı?

إِنَّمَا يُوفَى الصَّابِرُونَ أَجْرَهُمْ بِغَيْرِ حِسَابٍ

(الزمر: ١٠)

(*Innemâ yüveffe's-sàbirûne ecrahüm bi-gayri hisâb*) “Ancak sabredenlere Allah ecirlerini bi-gayri hisab verecek.” “Her şeyin mükâfatının bir katsayısı vardır, ecrinin miktarı vardır. Amma sabırlıların eciri, sevabı, mükâfatı hesaba sığmayacak kadar çok olur.” (Zümer, 39/10)

Al bakalım! Hesaba filan gelecek gibi kıt kıt değil, bol bol verecek, bahşedecek. Ehl-i belâ, ehl-i dert, bu dünyada sıkıntı çekmiş, şöyle olmuş böyle olmuş; ahirette gelecek, Allah-u Teâlâ Hazretleri onların defterini açmayacak, onlara teraziyi göstermeyecek:

“—Siz dünyada çok çektiniz, haydi buyurun bakalım cennete!” diyecek.

O zaman ehl-i sefâ, yani dünyada rahat etmiş insanlar:

“—Hay Allah! Keşke biz de dünyadayken biraz belâ çekseymişiz de sonra bu iltifata erseymişiz.” diyecekler.

Belâ temenni etmek yok!

“—Yâ Rabbi!” diyeceğiz; “Yâ Rabbi! Sen Ekremü’l-ekremîn’sin, keremin çok, lütfunla bol bol ihsan edersin, dünyada da âhirette de iyilik ver.” diyeceğiz.

“—Dünyada ne kadar belâ verirsen yağdır üstüme, âhirette rahat edeyim.” dese olur mu?

Olmaz. Allah-u Teâlâ Hazretleri kerem sahibi, dünyada da iste, ne olur? Hazinesinden eksilir mi?

“—Yâ Rabbi! Dünyada da ver, âhirette de ver.” de!

رَبَّنَا آتِنَا فِي الدُّنْيَا حَسَنَةً وَفِي الْآخِرَةِ حَسَنَةً
وَقِنَا عَذَابَ النَّارِ

(البقرة: ٢٠١)

(*Rabbenâ âtinâ fî’l-dünyâ haseneten ve fî’l-âhireti haseneten ve kınâ azâbe’n-nâr.*) “Yâ Rabbi, bize dünyada da iyilik ver, ahirette de iyilik ver ve bizi cehennem ateşi azabından koru!” (Bakara, 2/201)

“—Dünyada da ver, âhirette de ver; iki cihanda âfiyet ve saadet nasib eyle...” diyeceğiz.

“—İsteriz ama yine de anamız öldü, babamız öldü, akrabamıza bir sıkıntı geldi, arabamız bir kaza yaptı. Ne yapalım?”

Öyle bir sıkıntı geldiği zaman da sabredeceğiz; o zaman dabol bol sabırdan ecir kazanacağız.

O bakımdan müslümanın hali çok güzeldir. İnsan iyi müslüman oldu mu hiç kimse onun sırtını yere getiremez. Her halde kale gibi dimdik durur, her halde yüzünde bir tatlı tebessüm, bir güzel kulluk nişanesi pırıl pırıl parlar. Allah bizleri güzel müslüman eylesin.

b. Ömür ve Rızkın Artması

İkinci hadîs-i şerîf... Bunun da râvîsi Hazret-i Ali RA Efendimiz Hazretleri. Peygamber Efendimiz, yine aynı kelimelerle başlamış bu mübarek hadis-i şerifine:²

مَنْ سَرَّهُ أَنْ يُمَدَّ اللَّهُ لَهُ فِي عُمُرِهِ، وَيُوسَّعَ لَهُ فِي رِزْقِهِ،
وَيُدْفَعَ عَنْهُ مِيتَةُ السُّوءِ، فَلْيَتَّقِ اللَّهَ، وَلْيَصِلْ رَحِمَهُ

(حم. طس. ك. عن علي)

RE. 424/2 (*Men serrahû en yümedda'llàhu lehû fî umrihî, ve yüvessia lehû fî rizkihî, ve yedfeu anhü mîtete's-sûi, felyettakî'llàhe velyasil rahimeh.*)

² Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.I, s.143, no:1212; Taberânî, *Mu'cemü'l-Evsat*, c.III, s.233, no:3014; Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.VI, s.219, no:7949; İbn-i Adiy, *Kâmil fi'd-Duafâ*, c.IV, s.239; Hz. Ali RA'dan.

Hâkim, *Müstedrek*, c.IV, s.177, no:7280; Asım Rh.A'ten.

Mecmaü'z-Zevâid, c.VIII, s.280, no:13485; *Kenzü'l-Ummâl*, c.III, s.652, no:6968.

Bu hadîs-i şerîfte de Peygamber Efendimiz buyuruyor ki;

(Men serrahû en yemüdda'llàhu lehû fî umrihî) “Allah’ın kendisinin ömrünü uzatması kimi memnun edecekse, mutlu edecekse, sevindirecekse...”

“—Ben istiyorum ki Allah benim ömrümü uzun etsin.”

Kim böyle bir şey isterse, hangi şahıs ki ömrünün uzun olmasını, Allah’ın onun ömrünü uzatmasını ister, ömrünü uzatmasından sevinç duyar ve onu temenni ederse...

(Ve yüvessia lehû fî rizkîhî) “Allah’ın kendisinin rızkını bol, geniş yapması kimi memnun edecekse...” Ballar, kaymaklar, börekler... Ambarlar dolaplar dolu, bolluk bereket olsun isterse...

(Ve yedfeu anhü mîtete’s-sûi) “Allah onun üzerinden sû-i hâtime ile, kötü bir şekilde ölmeyi def etmesini kim istiyorsa...” Yâni fena bir durumda ölmemeyi kim isterse...”

O zaman insan ne yapsın? *(Felyetteki'llàh)* “Allah’tan korksun, *(velyasil rahimehû)* ve akrabasına sıla-i rahim yapsın!”

Bir rivayette de *(felyasil rahimeh)* diye *fe* ile. *Fe* ile olursa, o zaman önceki kelimeye bağlı olur: “Allahtan korksun da akrabasıyla ilgisini, sıla-i rahimini devam ettirsin!” anlamına gelir. “Her kimi Allah’ın onun ömrünü uzatması, rızkını geniş etmesi memnun ederse ve Allah’ın onun üzerinden kötü tarzda ölme ihtimalini def

etmesi onu memnun ederse; o kimse Allah'tan korksun ve akrabasına sıla-i rahimi ihmal etmesin, sıla-i rahim yapsın!”

Bunu biraz izah edelim:

(*En yümedda'llàhu lehû fî umrihî*) “Allah'ın ömrünü uzatması.” Ömür uzar mı uzamaz mı? Allah insanın ömrünü yazıyor ya,

takdir ediyor ya, bu uzar mı uzamaz mı?

Ulemâ burada bazı ifadelerde ihtimaller üzerinde durmuşlar: İnsanın eceli muhakkak, fakat Allah-u Teâlâ Hazretleri yazmıştır ki: “Kulum eğer şöyle yaparsa, onun ömrü yetmiş yıl olacak; onu yapmadığı takdirde elli yıl olacak.”

“—O şarta bağlı olarak yazmıştır da onun için öyle olabilir. Dua ve kesp ondan sonra olur.” demişler.

Çünkü Allah-u Teâlâ Hazretleri dilediğini siliyor, dilediğini yazıyor. “Dua; mübrem olmuş olan bir hükm-i ilâhîyi değiştirir.” diye hadîs-i şerîfler var.

“Dua fayda veriyor.” Ondan sonra “Sıla-i rahim de fayda veriyor.” diye hadîs-i şerîfler var; öyle izah etmişler.

Bazısı da şöyle diyor:

“—Hayır, ömrün müddeti, miktarı değişmez ama Allah ömrüne bir hayır bereket verir, bir tat verir; o bereketli olunca gün içinde gün yaratılmış gibi zamanı hoş geçer, tatlı geçer, hayatın zevkine varır sefasına erer.” demek oluyor.

Demek ki maddî veya mânevî safa bakımından veyahut daha başka bakımdan ömrümüz uzayacak, rızığımız bol olacak, oh tatlı tatlı, bol bol yiyeceğiz yedireceğiz, ziyafet çekeceğiz, “Gelin dostlar ya, Allah vermiş beraber yiyelim!” sonra sû i hâtimeye uğramaktan, kötü bir ölümle ölmekten de kurtulacak.

Kötü ölüm nasıl olur?

Allah korusun insan meyhane köşesinde içki içerken çatlarsa, tam günah üzerinde ölürse ne kadar fena olur! Kızgın bir zamanında ağzından kötü bir söz çıkmışken, tevbe etmeden, tam o tarzda ölürse ne fena olur! Allah-u Teâlâ Hazretleri acısın, rahmetine erdirsin, cümlemize hüsn-ü hatime nasib eylesin...

Demek ki Allah’tan korkacak, bir. Allah’tan korkma zaten her hayrın başlangıcı. İnsanın en hayırlı sermayesi para pul değil, takvâ... Allah’tan korkacak, titiz müslüman olacak. Yaptığı iş doğru mu, eğri mi inceden inceye düşünecek ve akrabası ile bağlantısını devam ettirecek, kesmeyecek. Bir miras meselesi oluyor; ne abla ne enişte, ne teyze, ne dayı kalıyor, darmadağın oluyor. Ya ne olacak, iki paralık menfaat, iki paralık dünya malı için böyle yapılır mı? Bir daha arasan akraba bulunur mu? Aldırmıyor. Halbuki sıla-i rahim en önemli şeylerden birisi. Sıla-i rahim, akrabasıyla bağlantıyı devam ettirmek demek.

Nasıl olacak bu? Bunun; insanın durumuna göre, malî durumuna göre dereceleri vardır. Biri-si, alakayı kesmemektir. Velew yalnızca selâm

vermek suretiyle bile olsa, yine bir alakasının devam etmesidir.. Mektup bile yazsa alakasının devam etmesidir. Daha yüksek dereceleri; gelmesi gitmesi, derdiyle ilgilenmesi, üzüntülerine ortak olması, sevinçlerine katılması... Daha yüksek derecesi, malıyla ona ikramda bulunması: “Buyur, al senin ihtiyacın vardır, koy şunu cebine!” tarzında yardım etmesidir.

Bu hadîs-i şerîf Hz. Ali Efendimiz RA ve kerremallâhu veche tarafından rivayet edilmiş. Allah-u Teâlâ Hazretleri nasıl müslümanların birbirleriyle muhabbetli olmasını istiyor. Nasıl muhabbet bağlarını kuvvetlendirecek mükâfatlar koymuş ortaya...

Biz de meselâ diyoruz ki:

“—Gençler arasında bir yarışma açalım; Rasûlüllah muhabbetini, Rasûlüllah’a sevgiyi en güzel şekilde işleyen kompozisyonu yazan çocuğa yirmi lira, elli lira, yüz lira, beş yüz lira mükâfat verelim!”

Neden? İstiyoruz ki çocukların kafalarını muhabbet-i Rasûlüllah meselesiyle meşgul edelim, zihinlerine yerleşsin. “Beş yüz lira alacakmışım, dur en güzel tarzda yazayım!” diye küçük çocuk yavaş yavaş o meselenin içine girsin.

Bizim sevgili dostlarımızdan birisi anlatıyor:

“—Ben küçüktüm, babam Kur’an’ı ezberleyeyim diye bana para verirdi. O zamanın parasıyla, her sayfası için bir lira çıkarır verirdi. Hafızlıkta o sayfayı ezberledim mi tık bir lira elime gelirdi. Allah razı olsun; hem parayı alırdım, hem de şimdi Kur’ân-ı Kerîm hafızı oldum.”

Allah-u Teâlâ Hazretleri de “Akraba arasında bağlar iyi olsun, müslümanlar arasında bağlar iyi olsun!” diye bak ne güzel mükâfatlar koymuş:

“—Ömrü uzayacak, rızkı çoğalacak, sonu güzel olacak, hüsn-ü hatime nasib olacak!”

Ne güzel! Onun için aman akrabalarımızı gözetelim.

Bir önceki hadîs-i şerîfte de komşuları tavsiye etmişti.

Hani biz diyoruz ya, müslümanlık insanın dünyasına fayda sağlar. Hep buradan kürsüden söylediğimiz bu, kafalara yerleşsin diye dönüp dönüp söylüyoruz.

Müslüman bir insanın ruhî problemi olmaz, ruhen iyi olur. Bedenî problemi olmaz, bedenen sıhhatli olur. Ailevî problemi olmaz, ailesi muhabbetli olur. Müslüman bir cemiyet huzurlu olur, muhabbetli olur, tertemiz olur, sokakları bile pırıl pırıl olur.

“—E hocam biz öyle değiliz.”

Biz iyi müslüman değiliz; biz garip, boynu bükük insanlarız. Biz İslâm’dan uzun zaman ayrı kaldık da İslâm’ın inceliklerini, âdâbını dedelerimizden aynen alamadık, unuttuk. Şimdi başka başka âdetler çıktı; tokalaşmamız başka konuşmamız başka. Yolda karşılaşıyorlar da —şöyle göz ucuyla bakıyorum— havaalanında şurada burada, kadın erkekle yanak yanağa, sarmaş dolaş öpüşüyor. Böyle olmaz ki!

“—Merhaba nasılsın, iyi misin hoş musun?”

Akrabası değil, bir şeyi değil, öyle bile olsa olmaz! O ne öyle?

Yabancı âdeti.

Giyim kuşam öyle. Bu dizin üstündeki etek nereden çıktı? Bizde böyle bir şey var mıydı? Tepeden tırnağa ne güzel örtünülürdü.

Vücudu belli olmayacak şekilde örtecek, tesettür şart. Tesettürün kumaşı tam böyle olacak. Tamam bol örtündün ama bir yanından baktın mı öbür tarafı görünüyor; olmaz! Altı görünmeyecek. Bir de sıkı olmayacak, vücudunun hatları belli olmayacak, bolca giyinecek. Hem rahat eder, hem kumaş eskimez, hem mânevî bakımdan haysiyetine, şerefine kimse eza etmez, laf atmaz, takılmaz. Her bakımdan güzel olur, haysiyetli şerefli bir cemiyet olur, her şey güzel olur.

İşte hadisler isbatı. Bak, komşuluk müslümanlık olduğu zaman güzel oluyor, akrabalık müslümanlık olduğu zaman güzel oluyor. Müslümanlık aradan ayrıldığı, sıyrıldığı zaman insanlar çok berbat oluyor; cemiyet, aile, iş hayatı berbat oluyor, mahalle berbat oluyor.

Müslümanlığı çekip alırsanız buyurun bakalım neler oluyor?

Söyleyin, bugünkü kanunlarda, mekteplerde bu kadar detaylı şeye karışmak var mı?

Karışmıyor. İş neye kalmış? Dinimizin o işleri öğretmesine kalmış. Dini öğretmediğin zaman, adam edep erkan bilmez, komşuluk arkadaşlık bilmez, ahbaplık bilmez, insaf bilmez, namus

bilmez, haram helâl bilmez... Ayıkla pirincin taşını, haydi bakalım cemiyet karmakarışık oldu...

“—Ya ben dinden uzaklaşınca bu işin bu kadar kötü olacağını tahmin etmedim. Sandım ki Avrupalılar gibi hemen ileriye gideceğiz.”

Sen Avrupalılar'ın bu yüzden mi ileri gittiğini sanıyorsun? Avrupa'da her sokakta kilise dolu, her taraf cami dolu, nüfusun bilmem ne kadarı papaz, din adamı... “Dindar yetiştirelim!” diye adam arıyorlar. Mektepler açmışlar, çocukları yetiştiriyorlar. Yurtlar, hastaneler açmışlar, üniversiteler fakülteler açmışlar, adamlarını harıl harıl fabrika gibi işliyorlar. Sen o cemiyeti tanıyamamışsın, uzaktan bakmışsın.

İstiklal Harbi gazilerinden bizim Kemal Kuşçu, madalyası vardı, Allah rahmet eylesin, Allah rahmetine gark eylesin, mekânı cennet olsun.

“Ben ilk önce askeri ateşe olarak Fransa'ya tayin edilmişim.

Buradan kendi kendime:

‘—Tamam Fransa'ya gidiyorum, oh artisler martisler, o Fransa kim bilir nasıl bir yer!’ diye gözümün önüne hep film kareleri geliyordu.

Bir de gittim baktım ki, Allah Allah, mantolu mantolu kadınlar, başörtülü siyah eldivenli ciddi ciddi insanlar. Şaşırdım kaldım, benden başka böyle gevşek insan yok. O zamana kadar da havaiyim, dindarlığım pek sıkı değil. Orada aklım başıma geldi, ‘Yahu bunlar hıristiyan anladık ama ben neyim?’ dedim.” diyor.

Bu adamlar hıristiyan. Gitmiş Fransa'ya, bulunduğu şehirde, kasabada, banliyöde veya neyse semtte bakmış herkes dindar, herkes kilisesine gidiyor, ibadetini yapıyor, örtülü namuslu bir ciddi oturmuş cemiyet hali var. Bizde de öyleydi de sonra karmakarışık oldu. “O zaman aklım başıma geldi, Müslümanlığı Fransa’da incelemeye başladım, orada öğrendim.” diyor. Bu itiraflarını kendi ağzından ben şu kulağımla duydum. “Orada müslüman oldum” diyor.

Ciddi insandı, hiç yüzü gülmezdi, gayet otoriter hoş bir insandı.

Rahmetu'llâhi aleyh...

c. Salât ü Selâmı Çok Eylemek

Peygamber Efendimiz'in, Hz. Âişe RA Validemiz'den rivayet edilen kısa bir hadisi. Hatırınızda da kalabilir. Peygamber SAS Efendimiz buyuruyor ki:³

مَنْ سَرَّهُ أَنْ يَلْقَى اللَّهَ عَزَّ وَجَلَّ غَدًا رَاضِيًا،
فَلْيُكْثِرْ أَلْصَّلَاةَ عَلَيَّ

(الديلمى عن عائشة)

³ İbn-i Adiy, *Kâmil fi'd-Duafâ*, c.V, s.18; Cürcânî, *Târih-i Cürcân*, c.I, s.404, no:688; İbn-i Hacer, *Lisânü'l-Mîzân*, c.IV, s.303, no:852; Zehebî, *Mîzânü'l-İ'tidâl*, c.IV, s.275, no:9127; Hz. Aişe RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.I, s.777, no:2229; *Câmiü'l-Ehâdîs*, c.XX, s.391, no:22437.

RE. 424/3 (*Men serrahû en yelka'llâhe azze ve celle gaden râdıyen, felyüksiru's-salâte aleyye.*)

Sadaka rasûlü'llâh, fî mâ kâl, ev kemâ kâl.

Peygamber SAS Efendimiz ne buyurmuş?

(*Men serrahû*) “Kimi ki sevindirir, (*en yelka'llâhe azze ve celle gaden*) yarın Allah-u Teâlâ Hazretlerine kavuşması.” Nasıl? (*Râdıyen*) “Hoşnut, razı bir tarzda ona kavuşması kimi sevindirirse...”

“Her kim ki Allah-u Teâlâ Hazretleri'ne razı bir kul olarak kavuşmayı temenni eder, isterse...” İsteriz. Ne yapalım? (*Felyüksiru's-salâte aleyye*) “Bana salât ü selâmı çokça eylesin!”

Hepimiz Allah-u Teâlâ Hazretleri'nin divanına duracağız, hepimiz huzuruna varacağız; ama sevdiği bir kul olarak, ama günahkâr mücrim bir kul olarak... Ama gurbetten gelmiş, dostlarına kavuşmuş, evine yurduna dönmüş bir insan gibi sevinçli; ama yakalanmış bir suçlu gibi, kelepçeli kabahatli bir insanın gelişi gibi... Ya öyle, ya böyle...

Ben nasıl gitmeyi isterim?

“—İsterim ki iyi şeyler göreyim, razı ve hoşnut olayım, Allah'ın nimetine ermiş bir kul olarak gideyim. İsterim ki Allah benden razı olsun, ben Rabbim'in nimetlerini görünce ‘Oh el-hamdü lillâh, burada nimetlere erdim!’ diye sevineyim.” Bu tarzda kavuşmayı isterim.

O zaman ne yapacak?

“—Kim Allah-u Teâlâ Hazretleri’ne, razı bir kul olarak, sevinçli bir kul olarak, kendisine nimet verilmiş bir kul olarak varmayı isterse, Peygamber Efendimiz’e salât ü selâmı çok eylesin.”

Salât ü selâm hemen Rasûlüllah SAS Hazretleri’ne ulaştırılır, bir melek der ki;

“—Yâ Rasûlallah! İstanbul’dan filancanın oğlu falanca sana salât u selâm ediyor.”

Peygamber Efendimiz de selâmı alır. Allah-u Teâlâ Hazretleri ona o imkânı vermiş, ruhunu iade eder, kendisine salât u selâm edenin selâmını alır. Hadîs-i şerîflerde böyle bildiriliyor ve yanındaki nurdan bir sahifeye kendisine salât u selâm edenin adını yazar. Aşinalık oluyor; o insan muhabbet defterine, sevdiklerinin defterine kaydediliyor. Onun için salât u selâmı çok edin; her çeşidi olur.

Allâhümme salli âlâ seyyidinâ muhammed.

*Allâhümme salli, Allâhümme barik...
Allâhümme salli âlâ seyyidinâ muhammedin
salâten tüncînâ...*

Ondan sonra:

*Allâhümme salli salâten kâmileten ve sellim
selâmen tâmmen. Allâhümme salli âlâ seyyidinâ
muhammedin külle mahtelefe’l-melevân.*

Daha ne kadar çeşitleri var. Mâlum *Delâilü’l-Hayrât* isimli bir güzel kitap var, mübarek nurlu bir kitap, orada ne kadar güzel salât ü selamlar toplanmıştır, ne feyizli bir kitaptır. Salât ü selâmı çok edecek. Efendimiz hadîs-i şerîflerde

Cuma günleri, cuma geceleri salât ü selâmı daha çok etmeyi tavsiye etmiş.

“—Bana pırılıtlı, nurani gecede salât ü selâmı çok edin.”

Leyle-i garra hangi gece? Perşembeyi cumaya bağlayan gece.

Hangi gündüz? Cuma namazının kılındığı gündüz. O gecede o gündüzde salât ü selâmı çokça edecek. Hz. Âişe Validemiz bu hadîs- i şerîfi rivayet etmiş, Deylemî kitabında zikretmiş.

d. Sof Giyinmek

Şimdi bir yeni hadîs-i şerîfe geliyoruz. Hani sof, sofi derler ya, mutasavvıf derviş diyorlar ya, bak onun hadîs-i şerîften delili geliyor karşımıza:

Peygamber SAS Efendimiz buyurmuşlar ki:⁴

مَنْ سَرَّهُ أَنْ يَجِدَ حَلَاوَةَ الْإِيمَانِ، فَلْيَلْبَسِ الصُّوفَ
تَذَلُّلاً لِرَبِّهِ عَزَّ وَجَلَّ

(الديلمى عن أبي هريرة)

(*Men serrahû en yecide halâvete'l-îmân*)

“Her kimi ki imanın tadını duymak, hissetmek sevindirirse... Her kim ki ağzında imanın tadı duyulsun, imanın lezzeti dimağına yerleşsin, imanın lezzetine ersin isterse; (*felyelbesi's-sûfe*) sof giysin, yani yün giysin.

⁴ Deylemî, *Müsnedü'l-Firdevs*, c.III, s.536, no:5671; İbn-i Adiy, *Kâmil fi'd- Duafâ*, c.III, s.252; Ebû Hüreyre RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.XV, s.302, no:41119; *Câmiü'l-Ehâdîs*, c.XX, s.381, no:22408; RE. 424/4.

Niçin? (*Tezellülen li-rabbihî azze ve cel*)
Rabbine karşı kullukta boyun büküklüğü, tevazu
göstermek için...”

Burada şu izahatı yapmamız lâzım: Bugün yün pahalıdır, çünkü koyun az, çeşitli sanayiler gelişmiş. Yün pahalı; yünden bir elbise, yünden bir kazak halis oldu mu pahalı. Ama eskiden öyle değildi. Herkesin koyunu vardı, koyunları kırkarlardı. Kadınlar, ellerinde kirman denilen yün eğirme aletleri ile ellerini kaldırır çevirirler ondan sonra ip yaparlar, sararlar. Biraz daha çevirirler; böylece bu yünler iplik olur. Ondan sonra da şişleri ellerine alırlar örerlerdi, kazak olurdu. Böyle kendi elleriyle yapılmış şey muntazam olmaz, yani basit olurdu.

Kendi tezgâhlarında tıklar tıklar, mekiği bir o oraya atıp, bir buraya atıp dokurlar, kaba bir kumaş olur, ipek gibi, atlas gibi olmaz. Atlasın, dibanın, haririn kendine göre yumuşaklığı var, ince dokunmuş; sanatkârlar o zamanki atölyelerde yapıyorlar, güzel desenleri var, onların yanında yün kumaş, kaba saba bir kumaş oluyor.

Şimdi benim ayağымda yün çorap var, hava soğuk, kaba bir şey ama sıcak tutuyor, sıhhate de uygun diye ben onu giyiyorum. O nerede, ince eğrilmiş yünden, güzelce boyanmış fabrikasyon mamul nerede? Tabi o daha güzel, hem daha pahalı; fakat bu daha faydalı. Neyse o zaman yün ucuzdu; herkes, o yünden yapılmış şeye sahip olabiliyordu.

Ben hatırlarım bizim ninelerimiz yünü öyle eğirirlerdi, ondan sonra el tezgâhları vardı. Her

evde tıkıdık tıkıdık, mekik bir oraya bir oraya gider gelirdi. Bir şeye basarsın, bir kumaş ortaya atılır çıkar, kaba bir kumaş, insanın elini filan ısıtır. Cevizleri getirirler, yapraklarını kaynatırlar, cevizin yeşil taraflarını ona bandırırlar çıkarırlar, kara renkli olur ama tam karası tabi bizim bu şeyler gibi olmaz. Onları giyerlerdi. Ferace olarak, manto gibi onları giyerlerdi.

Peygamber Efendimiz; “Öyle basit kumaşlarla yapılmış şeyi giysin.” demek istiyor.

“—Her kim imanın tadını tatmak isterse; imanın tadı dimağında duyulsun, lezzetine ersin isterse, o zaman o Allah-u Teâlâ Hazretleri’ne karşı tâzim ve tezellül ile, o maksatla yün giyinsin; o kaba saba basit, o ucuz sade şeyi giyinsin.” demiş oluyor.

Burada tevazu esas.

Bunun mukabili nedir? Atlaslar giymektir. En âlâ kumaşlarla ince kumaşlarla giyinmektir, göbeğini germektir, burnunu havaya kaldırmak, kollarını sağa sola savura savura ortada dolaşmaktır. “Var mı bana yan bakan?” gibilerden... O kibir, Allah onu sevmez. Bu tevazu, Allah-u Teâlâ Hazretleri tevazuyu sever. İşte tevazu dolayısıyla yün giysi giymek tavsiye edilmiş.

Bu hadisi görünce bizim ecdadımız, ulemâmız, büyüklerimiz;

“—Peki ya Rasûlallah!” demişler, mânevî bakımdan “Olur ya Rasûlallah!” demişler. Parası varsa bile tasadduk etmiş, parasını başka hayırlara vermiş de, o basit kumaşlarla giyinmiş, sof giyinmişler.

Ondan sonra mütevazı, boynu bükük, tevazu ehli, alim ama böbürlenmeyen, kibirlenmeyen, ucuba düşmeyen o insanlara sofî denmiş. *Sofi*, sof giyenler, *Sofilik* buradan çıkmış, *tasavvuf* sözü buradan çıkmış.

Sôfîler, tevazuyu kendisine prensip edinmiş olan ahlâk-ı hamîde sahibi, ârif, zarif, mütevazî kimseler demek. İşte bu işler böyle gelişmiş.

Ebû Hüreyre RA'ın rivayet ettiği bir hadîs-i şerîf...

e. Cemaate Devam Etmenin Faydası

Abdullah ibn-i Ömer RA'dan bir hadis-i şerif, Deylemî rivâyet etmiş:⁵

مَنْ سَرَّهُ أَنْ يَسْكُنَ بِحُبُوحَةِ الْجَنَّةِ، فَلْيَلْزَمْ
الْجَمَاعَةَ؛ فَإِنَّ الشَّيْطَانَ مَعَ الْوَاحِدِ، وَهُوَ مِنَ
الْأَثْنَيْنِ أْبَعْدُ

(الديلمى عن ابن عمر)

RE. 424/5 (*Menserrahû enyesküne buhbûhate'l-cenneti felyelzemi'l-cemâah, feinne's-şeytâne mea'l-vâhid, ve hüve mine'l-isneyni eb'ad.*)

“Cennetin ortasında avlusunda sakin olmak, mesken tutmak, oraya yerleşmek kimi sevindirirse...”

⁵ Deylemî, *Müsnedü'l-Firdevs*, c.III, s.536, no:5673; İmam Şâfiî, *Müsned*, c.I, s.244, no:1207; Kudâî, *Müsnedü's-Şihâb*, c.I, s.277, no:451; Abdullah ibn-i Ömer RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.I, s.207, no:1033; *Mecmaü'z-Zevâid*, c.V, s.406, no:9140; *Câmiü'l-Ehâdîs*, c.XX, s.385, no:22421.

Her kim cennetin orta yerine mesken tutmayı severse cennete girip de orada olmayı isterse, ne yapsın?

(*Felyelzimi'l-cemâate*) “Cemaate yapışsın! Topluluktan ayrılmasın, kopmasın! Müslümanların ana grubundan ayrılmasın, darılıp küsüp bir kenara çekilmesin, cemaati terk etmesin, cemaate yapışsın! (*Feinne'ş-şeytâne mea'l-vâhid*) Çünkü şeytan tek kişiyle beraberdir.”

Demin dedim ya:

إِنَّ اللَّهَ مَعَ الصَّابِرِينَ

(البقرة: ١٥٣)

(*İnna'llàhe mea's-sàbirîn*) “Muhakkak ki Allah sabredenlerle beraberdir, sabredeninin yanındadır.” (Bakara, 2/153)

Allah'ın beraberliğinden tarifsiz hayırlar hasıl olur. Ama (*feinne'ş-şeytâne mea'l-vâhid*) şeytan tek kişiyle beraberdir.

Aman, Allah korusun, neûzu billah! Şeytanla beraber olmak insanı çeşitli mazarratlara uğratar. Şeytan insanın yanında olacak; rahat durur mu mel'un? Neler karıştırır, ortalıkta neler yapar? Tek oldu mu aklına ne vesveseler getirir... Ya vesveseyle korkutur, ya bir günaha düşürür. “Haydi şu günahı işle, bu günahı işle!” diye tek olduğu zaman şeytan yanında olur.

(*Ve hüve mine'l-isneyni eb'ad*). “İki kişiden daha uzakta kalır, iki kişi oldu mu korkar; üç kişi oldu mu daha uzağa gider.”

Onun için, grupta olacak. Tek kalmış bir adam, “Ben doğru yoldayım, cümle âlem hatada...” zanneder. Ya bunlar da, bu mübarekler de kitap okumuş, Kur’an okumuş, hadis biliyorlar, namaz kılıyorlar, takvâ ehli insanlar. Sen niye herkesi hor hakir görüyorsun? “Ben doğrucuyum, ben doğrucuyum.” diyorsun? Tek başına kalıyorsun, dikkat et bak, şeytan seninle oynuyor, seni tek başına yakalamış, farkında olmadığın bir taraftan seni körüklüyor; “Sen ağasın, paşasın, arslansın.” diye senin yeleni şöyle sıvazlıyor sıvazlıyor, kışkırtıyor. Sen de “Ben neymişim!” diye ucuba, kibire düşüp ne hatalı işlere giriyorsun.

Onun için cemaatten ayrılmayacağız. Çünkü insan cemaatte terbiye olur. Dağ başında bir insanın sosyal bakımdan terbiyesi kıt kalır, odun gibi kalır, Allah korusun! Kimseyle görüşmeye görüşmeye konuşmayı unuttur.

Bizim memleketten bir hemşehriyi hatırlıyorum. Küçükken bir şeye kızmış, İzmir’den yabancı bir vapura kaçak olarak binmiş, memleketi terk etmiş. Yirmi sene vapurlarda tayfalık yapmış, memleketten uzaklarda gezmiş. “Yirmi sene sonra Çanakkale’ye geldim.” diyor. Artık gurbetin acıları, hasretlik içini doldurmuş;

“—Şu memleketimi bir göreyim.’ diye Çanak-kale’de indim. Yanımda para var. Çünkü yirmi sene çalıştım. Dükkâna girdim, bir şey alacağım, konuşamıyorum. Dilim yirmi sene Türkçe konuşmadı ya konuşamıyorum. Adamların konuştuklarının hepsini anlıyorum ben konuşamıyorum. ‘Yahu bu adam gavur mu?’ diyorlar bana, ‘Dili dönmüyor, kim bu acaba neyin nesi?’

diyorlar. Söзlerini anlıyorum, ama iki kelimeyi bir araya getirip konuşamıyorum.” diyor. Kendisi Türk, Türkiye’de yetişmiş, delikanlılık çağında kaçmış. Çocukken bebekken kaçsa da Türkçe’yi öğrenmese tamam, Türkçe’yi biliyordu ama yirmi sene konuşmadı, kütleşti, köreldi.

Dil böyle olursa her şey böyle olur; ilim irfan sahibi insanlardan, başka kimselerden uzak kalırsa zor olur. Onun için cemaatle olacağız. Müslümanlık cemaat dinidir. Allah’ın rahmeti cemaate çok gelir.

Bu hususta çok rivayet vardır:⁶

مَنْ فَارَقَ الْجَمَاعَةَ، فَمَاتَ، مَاتَ مِيتَةً جَاهِلِيَّةً

(حم. عب. عن أبي هريرة)

(*Men fâraka’l-cemaate femâte, femâte, mâte mîteten câhiliyyeten*)

“Kim cemaati terk eder, tek başına kalır da böyle ölürse, cahiliye ölümüyle ölür.”

Cemaatten ayrılmak yok, ana gruptan kopmak yok. Birlik var beraberlik var. Başka bir hadis-i şerif şöyle:⁷

⁶ Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.II, s.306, no:8047; Abdürrezzak, *Musannef*, c.XI, s.339, no:20707; Ebû Avâne, *Müsned*, c.IV, s.422, no:7171; Ebû Hüreyre RA’dan.

⁷ Müslim, *Sahîh*, c.IX, s.388, no:3436; Neseî, *Sünen*, c.XII, s.487, no:4045; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.II, s.296, no:7931; İbn-i Hibbân, *Sahîh*, c.X, s.441, no:4580; Beyhakî, *Sünenü’l-Kübrâ*, c.VIII, s.156, no:16388; Neseî, *Sünenü’l-Kübrâ*, c.II, s.314, no:3579; Ebû Avâne, *Müsned*, c.IV, s.421, no:7170; Ebû Hüreyre RA’dan.

Kenzü’l-Ummâl, c.VI, s.52, no:14809; *Câmiü’l-Ehâdis*, c.XX, s.289, no:22133.

مَنْ خَرَجَ مِنَ الطَّاعَةِ، وَفَارَقَ الْجَمَاعَةَ، فَمَاتَ، مَا

تَ مِيتَةً جَاهِلِيَّةً

(حم. عب. عن أبي هريرة)

(Men harace mine't-tâati ve fâraka'l-cemâate, femâte, mâte mîteten câhiliyyeten) “Kim emîrü'l-mü'minîne itaatten huruç eder, çıkar gider ve tek başına bir yerde durursa, o zaman cahiliye ölümüyle ölür.” diye hadîs-i şerîf vardır.

Buradaki cemaat sözünün mânasının, cemaatle namaz mânası olması da mümkündür. “Cemaati terk etmeyin!” sözü, “Ana topluluktan kopmayın!” mânasına geldiği gibi “Namazı cemaatle kılmayı terk etmeyin!” mânasına da gelebilir.

Namazı cemaatle kılmanın çok hayrı, bereketi vardır. Hor görmeyin, camiye gelin, beraberce namazı kılın. “Kusurun kabahatin çok, yüzün kara” diye senin duan kabul olmaz. Ama öbür taraftaki ak sakallı mübareğin hürmetine seninki de kabul olur. Allah ayırmaz; “Şununkini reddettim, bunu kabul ettim.” demez. İkinci namazı kabul olunduysa, ötekisinin hürmetine seninki de arada toptan geçer gider. Evinde olsaydın kabul olmayacaktı, cemaate geldin kabul oldu. Öyle olur.

Daha çok hayırlar var, geçtiğimiz hadislerde okumuştuk. Evinde kılsa bir sevap alır, camiye gelirse yirmi yedi sevap alır. Evinden camiye yürürken her attığı adımda bir günahı silinir,

kendisine bir hasene verilir. Camiye geldiği zaman hikmetli bir söz dinler, istifade eder. Bir kusurunu düzeltir veyahut bir başkasına bir faydası olur. Müslümanlar camileri doldurdu mu insana neşe gelir, kâfire de korku gelir; “Bunlar sapasağlam insanlar, burası müslüman diyarı!” der, ödleri patlar.

f. Çölde Yaşayan Kimse

Arkasında da bu anlattıklarımıza uygun bir hadîs-i şerîf gelmiş, onu da okuyalım. Abdullah ibn-i Abbas RA'nın rivâyet ettiği bir hadis-i şerif var, Tirmîzî ve Ebû Dâvûd da rivâyet etmişler:⁸

مَنْ سَكَنَ الْبَادِيَةَ جَفَا، وَمَنْ اتَّبَعَ الصَّيْدَ غَفَلَ،
وَمَنْ أَتَى السُّلْطَانَ افْتَتَنَ

(د.ت.ن.حم.ق. عن ابن عباس)

RE. 424/6 (*Men sekene'l-bâdiyete cefâ, ve men ittebea's-sayde gafele, ve men ete's-sultâne'ftetene.*)

(*Men sekene'l-bâdiyete cefâ*) “Kim böyle bâdiyede oturursa...” *Bâdiye*, tabii Arabistan'ın çöl dediğimiz kısmı. Yâni, böyle şehir olmayan

⁸ Tirmîzî, *Sünen*, c.IV, s.523, no:2256; Ebû Dâvud, *Sünen*, c.II, s.124, no:2859; Neseî, *Sünen*, c.VII, s.195, no:4309; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.I, s.357, no:3362; Beyhakî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.X, s.101, no:20040; Neseî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.III, s.154, no:4821; Ebû Nuaym, *Hilyetü'l-Evliyâ*, c.IV, s.72; Buhârî, *Târih-i Kebîr*, c.IX, s.70, no:649; Abdullah ibn-i Abbas RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.XV, s..406, no:41588; *Keşfü'l-Hafâ*, c.II, s.253, no:2499; *Câmiü'l-Ehâdîs*, c.XX, s.401, no:22464; RE. 424/6.

yer. “Kim orada oturursa, duyguları sönükleşir, kurur ve gaflete düşer.” diye bildiriyor Peygamber Efendimiz.

Şehirde değil de taşrada insanlardan uzak yerde. Çöle sahraya badiye, şehre medine” derler. Badiyede oturana “bedevî” derler, şehirde medinede oturana “medenî” derler. Hani biz dağdan inme diyoruz ya, öyle değil demek.

Men sekene’l-bâdiyete. “Kim böyle tenhada, çölde, sahrada yaşarsa cefadır; kalbi katılaştır, kararır, kaba saba bir şey olur, hisleri terbiye olmaz.”

Sevaplardan mahrum kalır; hasta kardeşlerini ziyaret edip sevap alamaz, cemaate devam edip sevap alamaz, hayrât u hasenâta koşup yetimlere dullara bakıp sevap alamaz, alimlerden uzak kaldığı için hayırları güzel şeyleri öğrenemez, edep erkan öğrenemez, faziletli kimselerle düşüp kalkmadığı için vahşileşir. Onun için böyle yerde oturmak yok. Ne kadar büyük, ne kadar ilmin irfanın çok olduğu yere gelir taşınır da oturursa insan o kadar hayra erer; bu bir.

İkincisi: (*Ve men ittebea’s-sayde gafele*) “Kim avın peşine tabi olursa kendisine gaflet basar.” Aldı eline tüfeği, bindiler cipe, gittiler, cumartesi pazar günü av sürüyorlar. Orada keklik burada tavşan, elinde tüfek;” Hah, sığırcık sürüsü şu taraftan şu tarafa uçtu, hadi şu dereyi şöyle geçelim.” Ayağında çizme var; “Haydi bu tarafa gidelim.” Avın peşinde iki günü böyle gidiyor. Kim avın peşinde böyle giderse gaflet basar. Kalbinden uyanıklığı gider, rikkat-i kalp gider. Bunun için iyi bir şey değil.

Avcılık, can yakmak mesleği oluyor. Evet, atışı öğreniyoruz. Taş dik, ona at, atışı öyle öğren. Senin şimdi çok ihtiyacın yok. Et var süt var, her çeşit şey var. Her cumartesi pazar kalkıp bütün gününü orada geçireceğine başka hayırlar yap. “Sıhhate iyi hocam.” Mânevî sıhhate cami daha iyi, gel bakalım camiye. Gel bakalım vaaz dinle! Cumartesi pazar gününden minibüsü ayarlıyolar; hadi Tekirdağ’a, hadi Uludağ’a avcılığa. Gel bakalım sen bir edep erkan öğren. Öyle yapmıyor. Kalbi katılaştır. Öyle gider, gaflete düşer.

(*Ve men ete’s-sultân*) “Her kim ki sultana giderse, iktidar sahibi hüküm sahibi kimsenin yanına giderse...” Ne olur? (*Iftetene*) “Fitnelere mâruz kalır.”

Çünkü eğer yanlış emirleri olur da ona tâbi olursa, yanlış işler yaptığı için cezaya uğrar. Sözünü dinlemezse, doğru şeyler yaptığı zaman muhalefet ederse; o zaman da Allah indinde cezaya uğrar, ahireti harap olur. O bakımdan hükümdarların, zenginlerin, iktidar sahiplerinin yanına sokulmak pek iyi olmaz.

قرب سلطان، آتش سوزان

(*Kurb-i sultân, âteş-i sûzân*) demişler, yani “Sultanların yakınlığı, etrafı yakıcı bir ateş gibidir.” Hem nalına hem mihına birkaç türlü anlaşılacak bir kelimedir ama zordur. Onların etrafında durmak ondan sonra da dinini muhafaza etmek kolay olmaz. En iyi selamet; köşede rahat durursun, ibadetini yaparsın, dinîni korursun, fitnelere fesatlara karışmazsın.

g. Selâm Vermenin Mükâfâtı

Bu hadîs-i şerîf de bana bir başka şeyi hatırlattı, onu sonra söyleyeyim ama evvelâ okuyalım.

Taberânî'de İbn-i Ömer RA'dan rivayet edilmiş. Peygamber SAS Efendimiz buyurmuş ki:⁹

مَنْ سَلَّمَ عَلَى عِشْرِينَ رَجُلًا مِنَ الْمُسْلِمِينَ فِي يَوْمٍ
جَمَاعَةً أَوْ فُرَادَى، ثُمَّ مَاتَ مِنْ يَوْمِهِ ذَلِكَ،
وَجَبَتْ لَهُ الْجَنَّةُ، وَفِي لَيْلَةٍ مِثْلَ ذَلِكَ

(طب. عن ابن عمر)

RE. 424/7 (Men selleme alâ işrîne racülen mine'l-müslimîn fî yevmin, cemâaten ev fûrâdâ, sûmme mâte min yevmihî zâlike, vecebet lehû'l-cenneh, ve fî leyletihî misle zâlike.)

(Men selleme alâ işrîne racülen mine'l-müslimîn) “Her kim ki müslümanlardan yirmi kişiye selam verirse...”

“—Es-selâmü aleyküm!” diyor, yirmi kişiye selâm veriyor.

“Bir günde yirmi kişiye selâm verirse, (cemâaten ev fûrâdâ) ister tek tek olsun, isterse kalabalık...”

On kişiye birden, “Es-selâmü aleyküm!” dedi, sayı tamam oldu. Üç kişi şurada gördü, “Es-selâmü aleyküm!” dedi, etti on üç. İki kişi orda gördü, “Es-selâmü aleyküm!” dedi, etti on beş. Beş kişi de şurada gördü, “Es-selâmü aleyküm!”

⁹ Mecmaü'z-Zevâid, c.VIII, s.65, no:12734; Kenzü'l-Ummâl, c.9, s.228, no:25288; Câmiü'l-Ehâdîs, c.XX, s.405, no:22472.

dedi, etti yirmi. Bir adam müslümanlardan yirmi kişiye seâm verirse, ister tek olsun, ister cemaat halinde olsun.-

(*Sümme mâte fî yevmihî zâlike*) “O gününde de Allah’ın vadesi yetip, eceli gelip de ölürse... (*Vecebet lehü’l-cenneh*) Cennet ona vacip olur. (*Ve fî leyletihî*) Gecesinde ölürse de cennet kendisine vacip olur.”

Gecesi de böyledir, geceleyin de akşam namazından sonra 20 kişiye selâmı denkleştirebildi mi, tamam. O gece ölürse cennet kendisine vacip olur.

Selâm, ekseriyetle anlaşılmamıştır. Kıymeti bizim dinimizde çok önemlidir. Avrupalı bunu anlamaz. Zaten Avrupa çok şeyi anlamaz. Bizim dinimizde selâmın çok önemi vardır, ehemmiyeti vardır, sevabı vardır.

İbn-i Ömer RA arkadaşlarından birisine bir gün diyor ki:

“—Kalk seninle çarşıya gidelim, pazara gidelim!” Arkadaşı huyunu biliyor. Dindar, sofı insan.

“—Ey Ömer’in oğlu! Ben seni bilirim, benden saklama, söyle şu işi. Sen çarşığı pazarı pek sevmezsin, niye çarşıya gidelim diyorsun? Çarşıda yalan yere yemin edilir, müşteri aldatılır, günahlı şeyler olur. Şeytanlı bir yer diye sen orayı pek sevmezsin. Sen niye gitmek istiyorsun, söyle bakalım?” diyor, sıkıştırıyor.

O da sıkıştırılınca, ağzından baklayı çıkarıveriyor. Söylüyor:

“—Orası kalabalıktır. Selâm veririz, sevap kazanırız.” diyor.

Düşündüğü şeye bak, aklı nerede mübareklerin. Biz çarşıda pazarda başka şey düşünürüz.

“—Orada adam çok, gideyim, selâm vereyim, sevap kazanayım.” Tabii bu hadîs-i şerîfi biliyor; kendisi rivayet etmiş. Bu hadîs-i şerîfi bildiği için, 20 sayısını denkleştirecek. Mahalle arasında o sayıyı bulamıyor, “Haydi çarşıya gidelim!” diyor.

Kalabalık orada. “*Selâmün aleyküm! Selâmün aleyküm!*”

diyecek 20 sayısını denkleştirecek, günü garantiye alacak.

İşte bunlar sebepler, bunlar bahaneler ama İslâm bubahaneleri, bu mükâfatları koyduğu için, müslümanlar birbirlerine selâm verir, tanışır, ahbaplık ederler. Hayrat ve hasenât yaparlar. İyi muamele ederler. Müslümanlık böyle yekpâre olur. Olur idi, güzel tatbik edildiği zamanlarda. Bizim gibi taklitte, cahillikte olan insanlar arasında olmuyor ama biz tamamiyle tatbik etsek bizde de olur.

Şimdi İslâm bitmiş, müslümanların adı kalmış. Adı nüfus kâğıdında müslüman. Türkiye'nin yüzde doksan dokuzu müslüman. Ele bakalım! Koy bakayım eleğin içine, şöyle şöyle, tıpır tıpır, tıpır tıpır... Aşağıya bak, neler dökülüyor? Ne kadar kurt yeniği dökülüyor. Aşağıya sapır sapır dökülür. Bir de bakarsın eleğin içine, kaç tanecik tane kalmış. Hepsi aşağıya gitmiş.

İşte bunlar böyle muhabbetin ve müslümanların kuvvetlenmesinin vesilesi oluyor.

Duyduğu bir hadisi insan inşaallah yapmaya gayret etsin. Her gün kafamızda az çok bir hesap olsun: Tamam, üç oldu... yedi oldu, yirmiye en aşağı bir tamamlayalım.

Şöyle bir dolaşıverelim, çarşıya pazara konuya komşuya camiye gelirken giderken esnafa selam veririz.

Burada gördük bir adam geliyor ayağında mest var tamam sakallı:

“—*Es-selâmü aleyküm!*”

Bazısına selâm veriyorsun, başını çeviriyor. Bazısına “*Selâmün aleyküm!*” diyorsun, “Günaydın!” diyor.

Adam demek istiyor ki:

“—Sen de şu Arab’ın selâmını niye veriyorsun? İşte günaydın de...”

“—E günaydın ne demek?”

“—Hocam, günaydın demek, işte gününüz böyle aydın olsun.”

“—E aydın oluyor kararıyor gene. Aydın olmuş karanlık olmuş ne olacak? İnsanın içi aydın olsun.”

Yani dinen sevaplı şeyi yapmayacak, yapmayacak da öyle gidecek.

“—*Es-selâmü aleyküm!*” dediğin zaman, “Allah sana dünyada, âhirette selamet versin, cennet versin!” demiş oluyorsun.

Cennetin bir adı nedir? *Dâru's-Selâm*, selâm yurdudur cennet.

Müslümanın selâmının mânası çok derindir; o günaydınla tünaydınla karşılanmaz, yani o ona denk olmaz. O nerede, öbürü nerede?

Çocuğa küçük bir oyuncak araba almışsın. Bir de kapının önünde 280S Mercedes var. Pırıl pırıl bir Mercedes... İkisi de araba! Buyur bakalım, hangisi üstün?

“—Hocam şimdi birisi bebeğin, çocuğun oyuncak arabası, ötekisi de Mercedes! Kaç milyon kim bilir?”

İşte öyle... Birisi Allah'ın selâmı, ötekisi de bir temenni...

Müslümanın o duasındaki mâna derinliği yok.

Aldığın verdiğin şeyin birbirine denk olması lazım! Bir şeyi kaldırıyorsak, yerine koyduğumuz şeyin denk olması lazım. Adama 20 lira veriyorsun, karşılığında bir şey alıyorsun; 50 lira veriyorsun bir ekmek alıyorsun. Yani para ile aldığın şey denk oluyor. Denk olmazsa olmaz ki... On bin lira verip de eski bir yırtık pabuç alırsan olmaz. Herkes gelir, “Ya on bin lirayı niye verdin?” der. Yani kötü şeyle değişmek olmaz. Daha üstün şeyle değişmek lazım. İyiyi bırakıp da kötüyü almak olmaz.

Ama bu neden oluyor? İnsan, hakkı bırakırsa, hakkı bıraktıktan sonra elinde dalâletten başka bir şey mi kalır?

Hak yolu bıraktığı için oluyor. İnsanlar, imanı bırakıyorlar, iman ile beraber her türlü sevap gidiyor. Zaten iman olmayınca, selâmın bile kıymeti yok.

İman olmadı mı, namaz kılsan da sevabı yok...

“—İki ay oruç tuttum ama Allah’ı kabul etmiyorum, Peygamber’i kabul etmiyorum, Kur’an’a inanmıyorum.”

Eh, hiçbir şey kazanamadın.

“—Hacca dokuz defa gittim geldim ama hiç inancım yok.”

Hiçbir şey kazanamadın. Taşı toprağı ziyaret etmek değil ki maksat. İmanla yapıldığı zaman ecir ve sevabı var.

“—Hocam, Edison cennete girecek mi, girmeyecek mi?” Ben hesap memuru uyum? Bana soruyor.

Edison’u tanımadım, tanısaydım ciğerinin kaç para ettiğini belki az çok bilirdim. Komşusu olsaydım bilirdim.

“—E efendim, bu kadar hayır yapmış, işte elektriği icat etmiş!” İmanı varsa, müslüman olmuşsa, “*Lâ ilâhe illa’llah,*

Muhammedün rasûlü’llah” demişse, cennete girer.

“—Dememişse?”

Müslüman olmayan cennete giremeyecek ki... Kim bilir ne edepsizlikleri de vardır. Hayatını bilmiyoruz ki, ne haltlar karıştırmıştır. Kim bilir? Bunu icat olsun diye yapmış. Öyle, bir

taraftan bakmakla iş bitmez. İşin kaç çeşit tarafı var. Allah-u Teâlâ Hazretleri bizi o iman cevherinden mahrum etmesin...

Ev var, şebeke var, elektrik tesisatı var, kablolar var, düğmeler var, ampuller var.

“—Hocam, daha elektriği şebekeye henüz bağlatmadık.” E gece karanlıktasın hiç boşuna uğraşma.

“—Niye karanlık olsun, hepsi var!”

Hepsi var ama elektrik şebekesine bağlanmadan o ampulün olması işi bitirmez, şebekeye bağlandığın zaman yanar.

“—Şebekeye bağlanmak ne?”

Müslüman olmak... Müslüman olduğun zaman cereyan geliyor, o zaman senin ampulün yanar, o zaman için dışın aydınlanır. O olmazsa, bir şey olmaz.

Allah-u Teâlâ Hazretleri bizi o imanın nurundan mahrum etmesin... Bu güzel huyları cemiyetimize yerleştirmemizi nasib eylesin...

Biz bunları duyacağız, tatbik edeceğiz, öğreteceğiz. Yayılacak, yerleşecek, cemiyetimiz muhabbetli bir cemiyet olacak. Birbirimiz için canımızı vereceğiz, “O benim kardeşim!” diyeceğiz.

Omzuna elimizi atacağız, sakalını öpeceğiz.

“—Benim canım kardeşim.” diyeceğiz. “Gel bu akşam çorbayı beraber içelim!” diyeceğiz.

Efendim, bir yardımlaşma, muhabbet havası içerisinde düşmanı hasedinden “Çat!” bir ses duyulacak.

“–Aaa! Ne oldu?”

Sırtından çatladı düşman. Çatladı hırsından. Sırtından...

“–Niye?”

E muhabbete dayanamadı. Şeytan da çatladı, düşman da çatladı. Tamam, silaha lüzum kalmadı. Bak gitti gümbür gümbür. Biz muhabbetli olursak böyle olur.

Allah bizi muhabbetli, has, halis, sevdiği müslümanlar eylesin...

Fâtiha-i şerîfe mea'l-besmele!

Prof. Dr. Mahmud Es'ad COŞAN

24. 02. 1985 - İskenderpaşa Camii

[Bütün HADİS DERSLERİ'ne PDF olarak ulaşmak için tıklayınız.](#)

